

I. Źródła prawa w Polsce

1. Hierarchia aktów prawnych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

a. **konstytucja** – najważniejszy akt prawny w państwie; określa ustrój państwa, kompetencje organów państwowych i relacje między nimi, oraz prawa, wolności i obowiązki obywateli; z konstytucją muszą być zgodne wszystkie zawierane przez Polskę umowy międzynarodowe

b. ratyfikowane umowy międzynarodowe

– **ratyfikacja** to wyrażenie zgody przez głowę państwa lub przez parlament na związanie się przez państwo treścią umowy międzynarodowej

– umowy niewymagające zgody parlamentu na ratyfikację

– umowy wymagające zgody parlamentu na ratyfikację w trybie ustawowym

– umowy wymagające zgody sejmu i senatu na ratyfikację większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów/senatorów lub przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego

c. prawo unijne

– unijne prawo pierwotne – traktaty założycielskie, uzupełniające i akcesyjne

– wtórne prawo unijne – akty prawne wydawane przez organy Unii Europejskiej

– w państwach członkowskich obowiązuje zasada pierwszeństwa prawa unijnego (nie dotyczy konstytucji)

– rozporządzenia unijne – w państwach członkowskich mają charakter wiążący i obowiązują bezpośrednio

– dyrektywy – wskazują cele i w jakim terminie mają być osiągnięte przez państwa członkowskie

– decyzje – mają charakter wiążący dla adresatów i obowiązują bezpośrednio

– zalecenia i opinie – nie mają charakteru wiążącego, a jedynie sugestywny

d. ustawy i rozporządzenia z mocą ustawy

– **ustawa** to akt prawny o charakterze ogólnym, uchwalany przez sejm w trybie ustalonym w konstytucji

– ustawy muszą być zgodne z konstytucją i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi

– materia ustawowa – zagadnienia, które mogą być regulowane wyłącznie w trybie ustawowym (budżet, podatki, wolności, prawa i obowiązki obywateli, skład i uprawnienia organów państwa)

e. rozporządzenia

– akty wykonawcze, wydawane na podstawie ustawy i w celu jej wykonania

– organy władzy upoważnione do wydawania rozporządzeń: prezydent, Rada Ministrów, prezes Rady Ministrów, ministrowie, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

f. akty prawa miejscowego

– uchwały wydawane przez sejmik wojewódzki, radę powiatu i radę gminy

– zarządzenia wydawane przez zarząd województwa, zarząd powiatu i wójta/burmistrza/prezydenta oraz organy administracji niezespolonej

– najważniejsze akty prawa miejscowego to: statuty, przepisy wykonawcze oraz przepisy porządkowe

– zarządzenia wydawane przez wojewodę

– akty prawa miejscowego obowiązują na obszarze działania organu, który je wydał

g. akty prawa wewnętrznego – np. zarządzenia

– są kierowane wyłącznie do jednostek podlegających wydającemu je organowi władzy

– są ogłaszane w *Monitorze Polskim*

II. Państwo prawa i praworządność

1. Praworządność to przestrzeganie prawa przez organy państwa

2. Państwo prawa

a. w odniesieniu do obywateli obowiązuje zasada: wszystko, czego prawo nie zabrania, jest dozwolone

b. w odniesieniu do organów władzy państwowej obowiązuje zasada: wszystko, co nie jest dozwolone, jest zabronione – organy władzy mogą działać wyłącznie na podstawie prawa oraz w jego granicach

III. Praworządność w Polsce

1. Organa strzegące praworządności w Polsce

a. Trybunał Konstytucyjny

b. Rzecznik Praw Obywatelskich

c. Najwyższa Izba Kontroli

2. Gwarancje państwa prawnego

- gwarancje ustrojowe – np. podział władz
- gwarancje legislacyjne – np. precyzyjne określenie kompetencji organów władzy
- gwarancje proceduralne – np. zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego
- 3. Niezależność systemu wymiaru sprawiedliwości
- a. **zasada niezależności sądów**
 - polega na wolności od ingerencji władzy wykonawczej i ustawodawczej
 - rola ministra sprawiedliwości ogranicza się do spraw związanych z administracją sądową
- b. **zasada niezawisłości sędziowskiej** – chroni sędziów przed ingerencją w orzecznictwo
- c. konstytucyjne zasady gwarantujące niezawisłość sędziowską
 - organizacyjne – odrębność organizacyjna od innych organów władzy
 - funkcjonalne – zakaz ingerencji innych organów władzy w orzecznictwo
 - procesowe – np. jawność postępowania sądowego, kolegialność orzekania, tajność narady – – sędziowskiej, możliwość wyłączenia sędziego w uzasadnionych przypadkach
- d szczególnie pozycja prawna sędziów
 - nieusuwalność
 - immunitet sędziowski
 - zakaz pełnienia innych funkcji publicznych
 - zakaz przynależności do partii i związków zawodowych
 - odpowiedzialność dyscyplinarna przed odrębnymi organami
- e udział ławników (sędziów społecznych) w postępowaniu sądowym
 - ławnicy są wybierani przez rady gmin
 - ławnicy orzekają w składach kolegialnych (jeden sędzia zawodowy i dwóch ławników lub dwóch sędziów zawodowych i trzech ławników)
 - ławnicy orzekają w sądach pierwszej instancji

Obywatel wobec prawa

1. Źródła pomocy prawnej
 - a. główne zawody prawnicze upoważnione do świadczenia pomocy prawnej
 - adwokat
 - radca
 - doradca podatkowy
 - b. formy pomocy prawnej
 - porady prawne
 - konsultacje prane
 - opinie prawne
 - zastępstwo procesowe
 - opracowanie projektów aktów prawnych
 - c. podmiot świadczący pomoc prawną jest zobligowany do jej udzielenia (z wyjątkiem przypadku konfliktu interesów)
 - d. podmiot postępowania sądowego nie ma obowiązku korzystać z pomocy prawnej
 - e. przypadki narzucania przez prawo obowiązku korzystania z pomocy prawnej
 - wnoszenie kasacji
 - postępowanie przed sądem okręgowym jako sądem I instancji w sprawach o zbrodnię
2. Zasady redagowania pozwu w sprawie cywilnej
 - a. zasady redagowania pozwu w sprawie cywilnej określają przepisy Kodeksu postępowania cywilnego
 - b. pozew zwykle jest wnoszony na urzędowym formularzu i należy go opłacić
 - c. sprawy rozpatrywane w trybie procesowym inicjowane są złożeniem **pozwu**
 - d. składniki pozwu
 - nazwa i adres sądu
 - imiona i nazwiska lub nazwy stron
 - dokładne określenie żądania
 - przedstawienie okoliczności uzasadniającej żądanie
 - oświadczenia dotyczące stwierdzeń opisywanych w pozwie lub dowody na ich poparcie
 - podpisy stron
 - lista załączników
 - pełnomocnictwo – jeśli powoda reprezentuje inna osoba
 - e. pozew zawierający luki odsyłany jest przez sąd do adresata w celu jego uzupełnienia

f. postępowanie sądowe kończy się wydaniem przez sąd wyroku

3. Nieprocesowy tryb spraw cywilnych

a. przykłady spraw rozpatrywanych przez sądy cywilne trybie nieprocesowym

- postępowanie rejestrowe
- sprawy związane z postępowaniem spadkowym
- sprawy z zakresu prawa rzeczowego
- sprawy z zakresu prawa osobowego
- sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego

b. sprawy rozpatrywane w trybie nieprocesowym są inicjowane przez złożenie **wniosku**

c. postępowanie nieprocesowe kończy się wydaniem przez sąd **postanowienia**

4. Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

a. zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa może zostać złożone ustnie lub pisemnie na policji lub w prokuraturze

b. zgodnie z Kodeksem postępowania karnego, każdy kto znajdzie się w posiadaniu wiedzy o popełnionym przestępstwie ma społeczny obowiązek zawiadomienia o tym fakcie prokuraturę lub policję – jednak osoba, która nie dopełni tego obowiązku nie jest pociągana do odpowiedzialności karnej z wyjątkiem przestępstw o charakterze terrorystycznym

5. Odwołanie od decyzji administracyjnej

a. każda decyzja administracyjna winna zawierać pouczenie o trybie odwołania od niej

b. procedura składana odwołania

- składa się ją w terminie 14 dni od doręczenia
- złożenie odwołania wstrzymuje wykonanie decyzji – z wyjątkiem spraw z rygorem natychmiastowej wykonalności
- odwołanie wnosi się do organu wyższej instancji za pośrednictwem organu, który decyzję wydał
- odwołanie można złożyć pisemnie, ustnie, telefonicznie lub drogą elektroniczną

6. Prawa konsumenckie

a. prawo konsumenckie dotyczy osób fizycznych dokonujących czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową

b. jeśli zakupiony towar okazał się wadliwy to konsument może żądać

- nieodpłatnej naprawy
- wymiany na nowy
- zwrotu kosztów związanych z naprawą lub wymianą
- obniżenia ceny
- odstąpienia od umowy

c. w przypadku dokonania zakupu poza lokalem w sprzedaży na odległość nabywca może w ciągu 14 dni odstąpić od umowy bez podawania powodu i płacenia odstępnego.